

MASTEROPGAVE

Af Camilla Marienhof

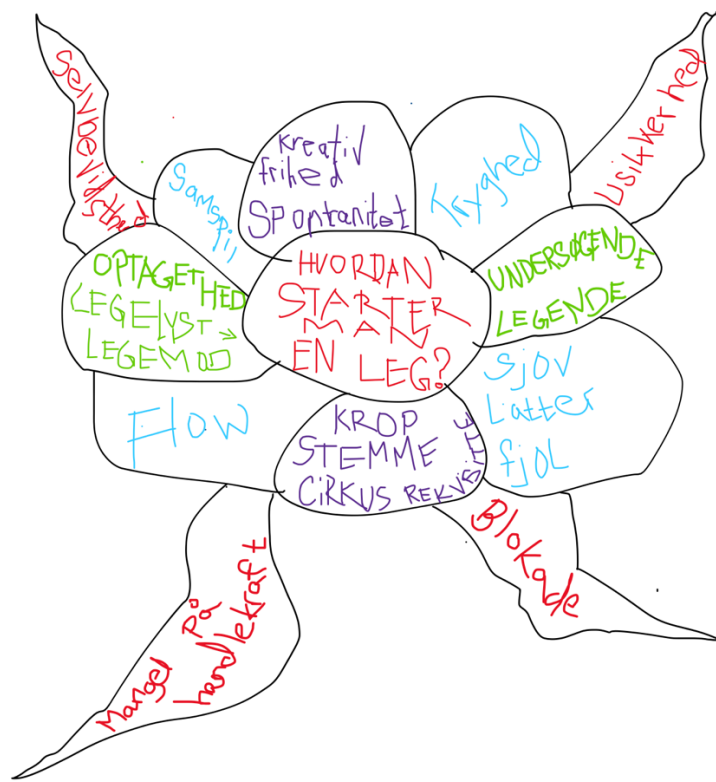
Vejleder Tatiana Chemi

Aalborg Universitet

Masteruddannelse i Læreprocesser, Innovation og Kreativt Læringsdesign

4.semester 2025/26

Den legende og skabende pædagog

Antal ord: 79.789

[Skriv her]

Abstract

This master's thesis is written within the field of Early childhood education centers and the pedagogy education program. The thesis investigates practical-orientated play, playful approach to practice, and the significance of adults engaging and involving in children's play. The study is rooted in the author's professional background as a creative and performing artist, teaching-artist and play-artist. This is reflected in the approaches and methods.

The research question the thesis explores is which practice-orientated approaches to play, and playful approaches to practice, strengthen the playful and creative pedagogue?

The key concepts in the study are playfulness, exploratory, creativity, and how they can strengthen the pedagogue's courage to play, and create positive interactions.

The scientific foundation of the thesis is pragmatism and Dewey's experiential learning.

Methodologically, the study is anchored in an Arts-Based Action Research process (ABAR). The empirical material is collected through three creative play workshops and an interview, which are part of the Arts-Based Action Research process.

The result of the study showed that playful approaches to children in an everyday scenario can create new attachments, interactions and courage to play. It can even provide the youngest children with concrete tools for socialisation, by inviting others into their imagination, in an inclusive and playful way.

An important issue for adults to engage in play is a safe environment and the opportunity to practice. The students specifically expressed a wish to receive theory before practice, so that they could understand the meaning behind the activity.

The master thesis concludes that playful approaches to the pedagogical profession can open up for curiosity and openness in the interaction between children and adults, both in education and in practice. Though, a very important element for a positive outcome, is clarity about the theoretical foundation and a safe environment.

Indledning	4
Problemfelt	6
Problemformulering	7
Videnskabsteori og metode	7
Teoretiske perspektiver	17
Empirisk Analyse	25
Diskussion	36
Konklusion	37
Perspektivering.....	38
Litteraturliste	39

Indledning

Jeg skriver indenfor feltet dagtilbud og pædagoguddannelsen. Igennem mit arbejde som legekunstner oplever jeg pædagogfaget fra mange sider. I den forbindelse er jeg blevet optaget af pædagogens rolle i børns leg og hvordan legen kan indgå i en travl hverdag i institutionen via tilgange der er legende, undersøgende og skabende på en sådan måde at der opstår samspil mellem børn og voksne. Centralt i denne optagethed finder jeg begrebet legemod, og hvordan man bliver legemodig. Dette ser jeg som væsentligt for overhovedet at kunne give sig i kast med legen.

Jeg er uddannet udøvende og skabende scenekunstner fra den hollandske stats teaterskole Amsterdamse Hoogeschool voor de Kunsten i 2000. Efter i en årrække at have arbejdet som scenekunstner, fandt jeg min vej ind i børnekultur som legekunstner og huskunstner. Her kan jeg bruge min faglighed som skabende kunstner og fysisk skuespiller på nye og udviklende måder. F.eks. ved at udvikle bevægelseseventyr hvor kroppen, fantasien og skaberkraften kommer i spil hos både mig, de involverede og de medvirkende. Igennem mit arbejde i børnekulturen er jeg blevet optaget af børns leg og læring, samt hvilke vilkår og grundlag det kræver for at lege kan opstå og udvikle sig og give børn mulighed for at udvikle, udtrykke og udfoldes sig igennem legen.

Min interesse for dagtilbud og pædagoguddannelsen blev vakt i 2021, hvor jeg i samarbejde med to faste undervisere på Campus Carlsberg underviste i kreative tilgange til krop, stemme og leg i modulet æstetiske læreprocesser. Jeg underviste de studerende i praktisk, udøvende og skabende tilgange til leg, bevægelse og musik, hvor de faste undervisere knyttede relevant teori på. Igennem projektet blev jeg opmærksom på, at de fire gange tre timers undervisning i bevægelse, sang og praktisk tilgang til leg stort set var det eneste de studerende mødte igennem uddannelsen. Dette blev konkret, da flere af de studerende fortalte at de ikke følte sig klædt på til praksis. Nogle fortalte at 'de var bange for børnene'. Andre at de 'kunne teorien forlæns og baglæns, men at de ikke anede hvad de skulle lave med børnene'. Overordnet efterlyste de konkrete værktøjer til 'hvordan man start en leg'. Modsat fortalte de studerende efter projektet, at nu følte de sig klædt på til praksis fordi kunne de møde til praktikperioden med konkrete tilgange til leg og bevægelse.

For at se på hvorfor legen har fået så hårde kår, må vi både kigge på betydningen og vægtning af de æstetiske fag på pædagoguddannelsen samt legens prioritering i praksis.

Som et resultat af at det teoretiske niveau er prioriteret til fordel for det praksisorienterede, samt at de æstetiske fag stort set er forsvundet fra pensum, bliver der uddannet pædagoger

der ikke har erfaring med at øve, afprøve og reflektere i fællesskab over et repertoire med sjove, spændende aktiviteter, sanglege og musikalske færdighed. Som Gjesing udtaler til Altinget Debat: ”de kreative fag, som blev gevaldigt nedprioriterede efter 2014-reformen, skal atter indtage en central position på pædagoguddannelsen. Den kreative tilgang som grundlag for professionen blev i vid udstrækning skyllet ud med badevandet, og lige siden er der udklækket pædagoger, som generelt mangler kunsten, kulturen, kreativiteten og legen som en central del af deres faglighed.” (Gjesing, 2020).

Idet de æstetiske fag er blevet reduceret til valgfag er der studerende, der kan gå igennem uddannelsen, uden at have været i berøring med sang, musik eller bevægelse. Hammershøj beskriver det således ”Pædagoger får ikke kompetencer til musik gennem deres uddannelse. Det betyder, at vores børn vokser op fattigere på muligheder for fællesskaber, oplevelser, udfoldelse og læring.” (Hammershøj, Trangbæk, Henriksen, 2022).

I Altinget Debat udtaler Gjesing ”Vi udklækker ikke de mest kompetente pædagoger, hvis teori prioriteres over praksis. Derfor skal akademiseringen omgås, og de kreative fag skal igen indtage en central position på pædagoguddannelsen”. (Gjesing, 2020) Man kan sige, at de studerende er blevet frarøvet den faglige indsigt, der følger i at arbejde med og udviklet sit eget kreative udtryk og potentiale. Dette resulterer i, som jeg erfarede under mit projekt, pædagogstuderende der føler sig handlingslammede og tomhændede og derved presset i forhold til det konkrete arbejde med børnene. ”Vi føler, at det ude i institutionerne forventes at vi kommer med det sidste nye. De fede aktiviteter. Men vi har ingenting at komme med. Udover teori”.

Igennem mit arbejde med kreative læreprocesser i daginstitutioner, er jeg blevet nysgerrig på, hvad det kræver af voksne at møde børn der hvor de er samt vigtigheden af voksnes guidning og engagement i børns leg. Ifølge Winther-Lindquist peger Singer et al. (2014) på, ’at den fysiske nærhed til børnene spiller en stor rolle for børnenes engagement i legen. Når pædagogen var fysisk tæt på børnenes leg, var der mere end tre gange større chance for, at børns engagement var højt, end hvis pædagogen ikke var tæt på børnenes leg. Ligeledes havde det positiv effekt på engagementet, hvis kvaliteten af pædagogens samspil med børnene var høj under legen. (Winther-Lindvist, 2019, s.9).

Jeg oplever stor forskel på om pædagoger leger og synger med børnene. I de institutioner hvor de synger, danser og leger forekommer børnene motoriske bedre udviklede, modigere, sprogligt dygtigere og mere åbne for inputs. Det er dog heller ikke altid og hele tiden at det er legen ’på de helt store tangenter’ der er nødvendig. Det vigtige er at kunne skabe og give plads til at legen kan indfinde sig i de små øjeblikke. Desværre oplever jeg, at der ikke altid er tid, plads og overskud til den leg hvor de voksne er med. Som Skovbjerg udtaler til Alting: ’selv om de fleste pædagoger gerne vil lege mere med i børnenes lege, fortæller flere, at de føler sig

udfordrede. Dels føler mange sig pressede på tid i en hverdag med læringsmål, praktik og lave normeringer. Dels er det tydeligt, at der er forskel på, hvor stor succes de voksne oplever at have med at indgå i børnelegene.’ (Andersen, 2018)

Dette er måske grunden til, at jeg oplever at mange pædagoger forholder sig observerende til børns fri leg og misser derved chancer for at få øje på børn der har brug for hjælp til at komme ind i en leg. Skovbjerg udtaler til Altinget: ’Helt banalt handler det om, at børn får oplevelsen af, at voksne synes, at deres liv og interesser er spændende.’ (Andersen, 2018)

Ud fra disse erfaringer og betragtninger, har jeg valgt at gå i dybden med det spørgsmål jeg fik fra de studerende i 2021: ’hvordan starter man en leg’? Dette leder mig til mit problemfelt.

Problemfelt

’Voksne, der aktivt leger med børnene og udstråler, at vores leg er vigtig, er med til at give legen værdi’ (Beckett & Winther-Lindqvist, 2019, s. 11)

Der er mange vinkler på leg og der bliver i stigende grad forsket i leg, legens betydning og legens vigtighed. ’Siden sommeren 2018 har leg også været skrevet ind i dagtilbudsloven som en del af det fælles pædagogiske grundlag’ (Beckett, 2019 s. 2). Meget forskningsarbejde peger på at leg og det legende samspil er vigtig. Som Winther-Lindqvist udtaler: “Voksne skal blive gode til at bidrage til legen på legens præmisser. Det kræver analytisk kompetence. De skal kunne analysere legen for at understøtte den. Og det kræver, at de har kendskab til legens forskellige typer, stemninger og børnegruppens unikke sammensætning.” (Beckett, 2019). Jeg er meget enig med Winther-Lindqvist i at de analytiske evner er afgørende i samspillet med legemod og lyst til at lege.

Min overbevisning er, at mangel på pædagoger der er trygge ved, kan og tør lege går ud over børnenes trivsel og udvikling. ’Børn leger og bevæger sig mindre i dag, end de gjorde for 50 år siden. Legen er helt afgørende for småbarnets udvikling, læring og trivsel’. (Winther-Lindqvist & Svinth, 2019). Skal trivselsniveauet hæves for såvel børn, som studerende, de professionelle pædagoger og undervisere på pædagoguddannelsen kræver det at teori og praksis er hinandens forudsætning ligesom det æstetiske hvor legen bliver en ligeværdig medspiller. Ifølge Beckett udtaler legeforsker Berit Bae: “Der bør være mere fokus på legekompeterencer både i ansættelsen og i uddannelsen af pædagoger. For legen er en så vigtig dannelsesproces. Det er her, børn udvikler alt det, som kommer dem til gode som individer, og som kan komme os til gode som samfund.” (Beckett, 2019, s.5)

I denne opgave er jeg optaget af hvilke praksisorienterede tilgange til leg samt legende tilgang til praksis, der understøtter og styrker 'den legende og skabende pædagog'. Hvad kræver det af undervisnings og praksisorienterede tilgange for at pædagoger føler sig klædt på til at indgå i leg, inddrage legen som et fast element i rutine- og overgangssituationer samt guide børnene i deres frie leg. På den måde bliver det at lege ikke blot fragmentariske dryp men en integreret del af hverdagen.

Det er derfor en undersøgelse i praktisk tilgang til æstetiske læreprocesser, nærmere bestemt tilgange til at starte en leg, komme med i en leg og legende tilgang til hverdagssituationer. Det er også en undersøgelse i hvad der fremmer eller hindrer at samspil og legemod kan opstå. Jeg vil i denne undersøgelse forsøge at komme med bud på konkrete tilgange til praksisorienterede tilgange til leg og legende tilgange til praksis. Dette leder mig hel til min problemformulering.

Problemformulering

Hvilke praksisorienterede tilgange til leg samt en legende tilgang til praksis understøtter og styrker 'den legende og skabende pædagog'?

Videnskabsteori og metode

Praksisorienterede tilgang til leg samt en legende tilgang til praksis

Dewey og pragmatismen

Idet min tilgang til undervisning er praksisnær, eksperimenterende og holistisk, og mit faglige udgangspunkt kropsligt og undersøgende, vil jeg gå til min masteropgave som pragmatiker. Her finder jeg det nærliggende at inddrage den amerikanske filosof, psykolog og pædagogiske reformator Dewey og hans holistiske, praksisnære, erfaringsbaserede og kropslige tilgang til leg og læring. "Det Dewey ser i leg og arbejde, for de rummer begge pædagogiske kvaliteter, som netop handler om at lære via erfaringer og ikke mindst via abstrakt udenadslære. Dewey taler i den forbindelse om læring i 'helheder', og hermed tænker han på meningsfulde arbejdsprocesser, hvor eleven kan se sammenhængen mellem proces og mål. Legen er et godt eksempel på en sådan helhed." (Karooff & Jessen, C. 2014, s.59)

Ud fra et pragmatisk syn på læring og viden samt min faglig baggrund som skabende scenekunster, har jeg valgt at indhente mine data fra praksis igennem et kunst-baseret

aktionsforskningsforløb på pædagoguddannelsen. Jeg kommer ind på min indgang, vinkel og begrundelse for det kunst-baseret aktionsforskningsforløb, længere nede i afsnittet.

Jeg vil ligeledes inddrage mine tidligere erfaringer fra undervisningsforløb på pædagoguddannelsen, huskunstnerprojekter og legetekunstforløb fra daginstitutioner. Grunden er, at det er igennem disse erfaringer min interesse for samspillet mellem teori og praksis, for æstetiske læreprocesser på pædagoguddannelsen og leg og legende tilgange blev vakt.

I den sammenhæng ønsker jeg at inddrage Sawyer og hans teori om pædagogisk improvisation og sammenligning mellem pædagogik og jazzmusik. Dette ligger i tråd med min tilgang som både underviser og skabende kunster og inspirerer og udfordrer mig til se nye sammenhænge og forstå og gøre brug af mine tidligere erfaringer. Ydermere vil jeg inddrage forsker i pædagogik og æstetiske læreprocesser Benny D. Austring grundet hans legende, holistiske og systematiske tilgange til pædagogiske aktiviteter.

En kunstneriske tilgang

‘How can the arts inspire, teach, facilitate learning and change?’ (Chemi and X. Du, 2018, s. 8).

I min masteropgave undersøger jeg hvilke kunstneriske og kreative tilgange, der kan styrke pædagogers legemod til at arbejde skabende, undersøgende og legende i samspillet med børn. Min faglig baggrund som skabende og udøvende scenekunstner spiller en central rolle heri idet legemod, samspil og en skabende, legende og undersøgende tilgang er nogle af mine vigtigste redskaber både i den skabende proces og når jeg optræder. Idet mit didaktiske udgangspunkt for at undervise, stammer fra min faglighed som skabende og udøvende kunstner, definerer jeg mig selv som legetekunstner og ’teaching-artist’ (Chemi, 2020, s.169) Det betyder at jeg går til projektet både som underviser og kunster.

Kunst baseret aktionsforskning

Med udgangspunkt i samspillet mellem det kunstneriske og det didaktiske formål med min undersøgelse, har jeg valgt et kunst-baseret aktionsforskningsforløb, (Artist-Based Action Research – ABAR). (Chemi, 2020, s. 72) der er den gren af aktionsforskning, der understøtter en kunstnerisk tilgang.

Mit ønske er igennem et kunst-baseret aktionsforskningsforløb at undersøge hvordan kropslige, legende, undersøgende tilgange til æstetiske læreprocesser kan understøtte legemod, samspil og evnen til at skabe flow.

Hvad er aktionsforskning?

Ifølge Frimann, Jensen og Sunesen er aktionsforskning 'en tilgang til gennem handling at skabe udvikling og forandring i organisationer (...) og på samme tid forske i forandringen for at skabe viden og erkendelser om forandringen, processen og praksis. Handling står centralt inden for aktionsforskning, fordi udgangspunktet for læring og forandring er baseret på, at man i fællesskab eksperimenterer med at afprøve nye handlinger i organisationen, som er skabt gennem fælles dialoger rettet mod at løse problemer og med at identificere ønsker for udvikling og forandring. Handling fører til dialog og kritisk refleksion over handlinger, så nye erkendelser og viden skabes på det grundlag.' (Frimann, S., Jensen, B. J., & Sunesen, M. S. K. 2020. s. 22). Min tilgang til undersøgelse i handling er i form af skabende legeværksteder, hvor jeg sammen med de studerende undersøger praktiske tilgange til leg igennem planlagte øvelser. Såvel mit undervisningsdesign og mit undersøgelsesdesign kommer jeg ind på i afsnittet undersøgelsesdesign.

Udgangspunkt til et kunst-baseret aktionsforskningsprojekt på pædagoguddannelsen

I indledningen i bogen 'Aktionsforskning i et læringsperspektiv', skriver Frimann, Jensen og Sunesen at 'aktionsforskning og aktionsforskere beskæftiger sig således i vid udstrækning med sociale og samfundsrelaterede problemstillinger, som ofte indebærer, at en gruppe mennesker har ønsker om at tænke, gøre, sige eller føle noget andet end det de plejer'. (Frimann, Jensen & Sunesen. 2020. S. 11). I denne masteropgave er aktionsforskningsprojektet initieret af mig. Min nysgerrighed omkring feltet blev vakt efter observationer, reaktioner, feedback og spørgsmål fra pædagogstuderende i løbet af legeskunstforløbet på pædagoguddannelsen Campus Carlsberg. Her efterlyste de tilgange til at starte en leg. Da jeg samtidigt oplevede pædagoger i daginstitutioner der ikke turde synge, danse og lege og den samfundsmæssige kritik af pædagoguddannelsen tog til, pirrede det min nysgerrighed for at undersøge hvorfor det forekom så svært at lege for både for studerende og pædagoger. Jeg stillede spørgsmålet: Hvilken viden skal man have, og hvad skal der til i praksis for at børn og voksne udvikler legemod, skaberglæde og samspil?

Metode

I dette afsnit præsenterer jeg de metodiske tilgange jeg vil benytte til at undersøge min problemformulering i 'hvilke praksisorienterede tilgange til leg, samt en legende tilgang til praksis, der understøtter og styrker 'den legende og skabende pædagog'?

Aktionsforskning som metode til indsamling af empiri

Eftersom jeg vil undersøge hvad der skal til for at udvikle praksisorienterede tilgange til leg og en legende tilgang til praksis, med understøttelsen af de æstetiske fag og en tæt kobling mellem teori-praksis, vil jeg indsamle empiri igennem planlægning, deltagelse og observation af skabende legeværksteder på Campus Carlsberg.

På baggrund af at ønsket om forandring i første omgang kommer udefra, fra mig, vil jeg ligeledes inddrage observation af den igangværende undervisning, samt interviewe undervisere og studerende. På den måde får jeg indblik i, hvad underviserne allerede gør og hvad der virker for dem. 'Formålet er at skabe nye indsigter og forståelse og dermed ny fælles viden og kundskaber som kan omsættes til nye praksisser og praksisforståelser' (Frimann, S., Jensen. B, J., & Sunesen, M, S, K. 2020. s. 30). Derfor har jeg valgt at indsamle min empiri igennem et aktionsforskningsforløb, hvor undervisere og studerende er medforskere som forskningsmetode. Frimann, Jensen og Sunesen beskriver: 'I aktionsforskning betegnes rollerne (...) ofte som forskere og medforskere for at skabe en symmetrisk og ligeværd i relation mellem partnerne. Trods symmetrien er der forskelle på de roller og opgaver, som forsker og medforskere har i aktionsforskning. Forskeren har typisk ansvaret for forskningsdesignet og for at lave et procesdesign, der skaber rammer og mulighed for udvikling baseret på fælles undersøgelse, dialog, handling og kritisk refleksion i relation til de konkrete udfordringer og udviklingsmuligheder i den organisatoriske praksis.' (Frimann, S., Jensen. B, J., & Sunesen, M, S, K. 2020. s. 23).

Med denne hensigt kontaktede jeg de undervisere jeg tidligere har arbejdet sammen med for at høre, om de kunne se meningen med at lave et aktionsforskningsforløb med fokus på leg.

Min vinkel på Kunst-Baseret Aktions-Forskning (Arts-Based-Action-Research – ABAR)

Igennem kunst-baserte tilgange og metoder vil jeg undersøge hvilke tilgange der kan vække, modne og styrke de pædagogstuderendes legemod, evner og lyst til at gå undersøgende, skabende, legende til værks i samspillet med børn og pædagogkollegaer.

Gennem konkrete og planlagte øvelser ønsker jeg at undersøge, hvordan de studerende kan opøve evnen til at igangsætte leg for børn samt selv at indgå i lege. Dette inkluderer både større planlagte aktiviteter og en legende tilgang i potentielt svære overgangssituationer. Jeg anvender kunstbaseret aktionsforskning (Artist Based Action Research – ABAR), som integrerer kunstneriske praksisser i undersøgelsen og understøtter en skabende og eksperimenterende tilgang til udvikling af praksis.

Hvordan jeg vil involveret praktikerne som medforskere

Jeg vil involvere underviserne og studerende som medforskere ved indledningsvis, at inddrage de studerende og underviseren i baggrunden og motivationen for min undren samt grundlaget for opbygningen af mit undersøgelsesdesign. Jeg vil inddrage praksisfortællinger, der synliggør vigtigheden og effekten af legende, undersøgende og skabende pædagoger, der med legemod prøver forskellige tilgange til samspil med børnene af. Jeg vil ligeledes inddrage forskningsbaserede undersøgelser over vigtigheden af legende voksen. Hensigten er at skabe bevidsthed og forståelse for det at kunne og turde lege, samt hvad det betyder for samspillet mellem børn og voksne imellem, at bruge legende tilgange som et dagligdags værktøj. Men

også for hvad det kan betyde for deres faglighed og kommende profession som pædagoger. Jeg håber at tænde deres gejst. Imellem øvelserne inddrager jeg de studerende og underviseren i fælles refleksion over det de har prøvet af.

Kodning af interview

Jeg har valgt at arbejde med kodning af mit interview, for på den måde at kunne overskue mine kvalitative data. Kodningen af interviewet kommer under empirisk analyse.

Evaluering

Som en kontinuerlig del af hver af de tre skabende legeværksteder vil jeg lade evaluering indgå i form af fælles refleksion med de studerende og underviseren over: kom de i legestemning? Var der flow? Kan de se for sig at de kan bruge det her i praksis. I så fald hvordan? I empirisk analyse vil jeg evaluere hver af de tre skabende legeværksteder med inspiration ud fra Chemi, T's artfulness-modellen (*Chemi, T. 2020, s. 191*).

Undersøgelsesdesign

Et kunst-baseret aktionsforskningsforløb med tre skabende legeværksteder

– forberedelse og overvejelser

I dette afsnit beskriver jeg mit overordnede undervisningsdesign og undersøgelsesdesign til mine tre skabende legeværksteder.

Opbygning af mit undersøgelsesdesign og indsamlingen af empiri.

Mit materiale er indhentet ved et kunst-baseret aktionsforskningsforløb, hvor undervisere og studerende på Campus Carlsberg er medforskere og medudviklere igennem såvel undersøgelse, analyse og evalueringsproces. Her afsøger vi legende tilgange til praksis og praksisorienterede tilgange til leg. Hvad der evt. står i vejen herfor, samt hvilke tilgange og metoder der kan bygge bro mellem teori og praksis.

Som indledning skitserer jeg formålet og udgangspunkt til undersøgelsen. Dernæst redegør jeg for udgangspunktet til undersøgelsen hvilket leder til oversigten over de kunst-baserede aktioner i aktionsforskningsforløbet.

Formål med undersøgelsen i hvordan man kan starte en leg?

At udvikle kunst-baserede tilgange der styrker pædagogstuderendes tilgang i at være legende, undersøgende, skabende samt understøtter legemod og samspil, ved at klæde de pædagogstuderende på, til at:

- bruge deres krop og stemme som værktøj.
- initiere leg med udgangspunkt i nysgerrighed i børnenes verden og fantasi.
- indgå i leg man ikke kender udkom eller retningen af.
- undersøge hvad der stimulerer fri fantasi.

Legeværkstedernes udgangspunkt

Legeværkstederne i opgavens kunstbaserede aktionsforskningsforløb, tager udgangspunkt i de spørgsmål, refleksioner og ønsker der opstod i legekunstprojektet i 2021 på pædagoguddannelsen Campus Carlsberg. Helt konkret efterlyste de studerende tilgange til hvordan de kunne starte en leg. Udgangspunktet til undersøgelsesdesignet bygger derfor på de tanker de pædagogstuderende delte med mig. Dels hvad de savnede og efterlyste at kunne efter uddannelsen, og som de oplevede at få elementer af igennem legekunstforløbet.

De studerende efterlyste:

- Kobling mellem teori og praksis i forhold til leg og legende tilgange.
- Konkret viden, redskaber og praksiserfaring i at starte og indgå i en leg: *'Hvordan man starter en leg'?*
- Værktøjer til at sætte kreative aktiviteter i gang.

Skabende lege værksteder undervisningsdesign og undersøgelsesdesign

- 1) Undervisning i sanglege samt bevægelseseventyr jeg har udviklet og afprøvet i praksis. Formål er at bidrage til de studerendes repertoire (Austling, 2022, s. 66), handlemuligheder og inspiration. Undervisningsdesign er vedlagt som bilag 1.
- 2) Undersøgelse i legende tilgange der understøtter den undersøgende, legende og skabende pædagog, samt mod og samspil.

Formål: at reflekterer over hvilken rolle legemod og samspil spiller for den legende og skabende pædagog.

Oversigt over aktiviteter i min kunst-baserede aktionsforskningsforløb

- Skabende legeværksted 1 og løbende evaluering med underviser og studerende som medforskere. På pædagoguddannelsen Campus Carlsberg
- Skabende legeværksted 2 og løbende evaluering med underviser og studerende som medforskere. På pædagoguddannelsen Campus Carlsberg

- Skabende legeværksted 3 med løbende evaluering hvor jeg følger en studerende i praktik i en daginstitution
- Deltagende observation af undervisning i æstetiske læreprocesser.
- Interview af tre studerende
- Evaluering ved hjælp af Artfulness modellen (Chemi, 2020, s. 191)

KONKRET OM LEGEVÆRKSTEDERNE

Praktiske udfordringer med første legeværksted

Da det i første omgang var udfordrende at finde datoer og tider hvor det var muligt at afholde et værksted, endte det første værksted med at opstå spontant ved at underviseren tilbød mig at komme fire dage senere og lave et værksted i det program hun havde lagt, hvilket var cirkustema. Om jeg kunne nå det? Det ville jeg nå. Jeg skulle nå det. Temaet er nu ikke længere natur, som jeg havde forberedt mig på i første omgang, men cirkus. Udfordring var nu at omsætte mit program fra naturtema til cirkus tema.

Skabende legeværksted 1

Mit program er tilrettelagt med inspiration i Austrings syv punkter.

Iflg. Austring, omfatter pædagogers og andre voksnes evner og kompetencer i æstetiske, kreative processer overordnet set:

- engagement
- planlægningsmæssigt overblik
- et vist repertoire (lege, sange, fortællinger osv.)
- legende, deltagende tilstedeværelse i nuet
- improvisationsevne og evne til at lytte til børnene
- evne til at være alt lige fra midtpunkt til 'fluen på væggen'
- mod til at navigere i en vis form for kaos.

(Kulturelt medborgerskab for begyndere - Bennyé D. Austring s. 66)

Det skabende legeværksted 1 på pædagoguddannelsen Campus Carlsberg

Første del – Opvarmning og undervisning

Ned i kroppen og ind i stemmen igennem gode legeoplevelser

Formålet med første del er at bidrage til de studerendes repertoire (Austring 2022, s. 66), inspiration samt legemod og samspil i leg. Jeg starter med en opvarmning der stimulerer og understøtter det legende, det skabende og det undersøgende. For at skabe et trygt rum og understøtte de studerendes engagement, har jeg valgt at starte med opvarmningsøvelser jeg har erfaring med er sjove, overskuelige og tryghedsskabende men samtidigt udfordrende. Dernæst underviser jeg i sanglege, samt aktiviteter jeg har udviklet og afprøvet i praksis igennem sjove stunder sammen med børn og voksne i forskellige konstellationer. Vi får

bevæget os på skøre udfordrende måder. Får sagt fjollede lyde uden at vi tænker over det. For at skabe en tryk stemning og indgyde legemod går jeg selv forrest og præsenterer og udfører øvelserne med stort engagement. (For en plan over undervisningsdesignet se bilag 1.)

Anden del - Undersøgelsen

1. Hovedopgave:

Fri fantasileg over temaet cirkus. Alles ideer er velkomne. Lad det opstå igennem leg. Det eneste vi ikke må er at planlægge!

Metodeeksperimentet er at afprøve legende tilgange til fri fantasileg med udgangspunkt i disse sætninger:

Sætninger som ramme for legen

- Hvis jeg er en... (valgfrit) hvad er du/I så?
- Så sagde vi jo at
- Ja og...
- Skal vi være...?

Sætningerne er ikke ment som et manus, men som konkrete bud på en indgang til at være samskabende i en leg, hvor selve indstillingen er undersøgende, nysgerrig og legende.

2. Fælles refleksion og evaluering over:

- Hvad gav det her?
- Var der flow?
- Kom I i legestemning?
- Hvilken slags leg kom der ud af det?
- Hvad manglede I...?
- Eller noget andet jeg ikke har spurgt om

3. Skab en aktivitet ud fra legen og præsenter den for hinanden i grupper.

4. Fælles afsluttende refleksion

Det skabende legeværksted 2 - pædagoguddannelsen Campus Carlsberg

Det andet skabende legeværksted har jeg fået mulighed for at afholde med en klasse der netop har været i praktik. Jeg har mailet med underviseren og haft god snak forinden. Jeg udtrykte mit ønske om at tage udgangspunkt i de studerendes oplevelser, erfaringer og udfordringer fra praksis. Hun fortalte at de studerende i grupper havde udformet temaer ud fra deres erfaringer fra deres praktikforløb, som de skulle arbejde videre med og formulere problemstillinger. Mit

værksted ville spille godt ind i de studerendes forløb i forhold til at analysere problemstillingerne ud fra et kunstnerisk perspektiv.

Der er 23 studerende på holdet og 7 grupper.

De studerendes temaer som jeg inddraget i min undervisning

Temaer de arbejder med er praksisfortællinger fra praktikken.

- Legeledelse
- Inklusion og eksklusion i børnefællesskaber
- Samlingen deltagelse
- Sprog
- Børns selvstændighed
- Rutinepædagogik
- Udfordring i forhold til fællesskab
- Konflikter

Første del - Opvarmning og undervisning

Ned i kroppen og ind i stemmen igennem gode legeoplevelser

Også her har jeg planlagt et opvarmningsprogram der bidrager til de studerendes repertoire (Austrius, 2022, s. 66), inspiration, tryghed samt legemod og samspil i leg. Fordi jeg har de studerendes temaer, har jeg tilrettelagt undervisningen så den taler ind i de studerendes tematikker fx sang og remser der er gode i rutinesituationer og sanglege der kan være brugbare under temaet 'samling deltagelse'. Jeg kommer ind på vores refleksioner i empirianalysen. (For en plan over undervisningsdesignet se bilag 1.)

Anden del - Undersøgelsen

1. Sætninger som ramme for at udvikle sin egen leg

Legende, igangsættende initiativer

- Magiske 'hvis' - Hvis jeg er en (valgfrit), hvad er du så?
- Så sagde vi jo at
- Skal vi være...?
- Hvis nu ...

2. Imødekomme og åbne for samspil

- 'Ja og...'

3. På gå opdagelse i lydlege

- ”pludselig kom der en lyd’...

Det skabende legeværksted 3 – hvor jeg følger en studerende i praktik i en daginstitution

Det skabende legeværksted 3 foregår ved at jeg kommer ud til en pædagogstuderende der er i praktik i en vuggestue med børn mellem 9 mdr. og 3 år. Igennem samtaler og mails klæder jeg den studerende på til at afprøve tilgange til at møde børnene der hvor de er og gå på opdagelse i det børnene er optaget af igennem opmærksomhed og undersøgende tilgang til lyde, leg og kropslighed.

1. Undersøgelse i lege med lyde, lytten og fokus.

Tilgang til at skabe opmærksomhed / eller flytte fokus.

- *’Hov hvad er det?’*
 - Give noget opmærksomhed. Fx en knast i gulvet, som man kan lege man kan tage op i sin hånd og bliver levende. Kan det udvikle sig?
- *”Nu blev jeg til en kran el. andet”*
 - der fx hjælp med flyverdragten eller andet.
 - Kan det være en tilgang til at hjælpe et barn, eller som i en leg.
- *”Hvad er det for en lyd”*
 - Lytte opmærksomt. Er det muligt at få barnet med på at lytte?? Enten lytte til en lyd der ægte er der, eller en lyd du selv laver.
- Synge til handlinger
 - små improviserede sange over en kendt eller opdigtet melodi. Hvad du har mest lyst til og mod på.
 - Fx i overgangssituationer, til at rydde op.

2. Fælles refleksion over telefon og mails.

’Hammershøj (2012) beskriver fantasien som en del af indbildningskraften, der - sammen med dømmekraften - er sanselige kræfter, der er centrale i dannelsesprocessen’ (Henriksen & Wagner, 2020, s. 276)

Interview af de studerende

For at skabe bevidsthed om hvor den enkelte studerende står lige nu.

1. Noget du glæder dig til ved at være pædagog
2. Noget du undrer dig over
3. Noget du frygter
4. Noget du håber og ønsker
5. Hvordan har du det med at lege?
6. Hvad tænker du om leg?
7. Hvilke lege kan du godt li at lege?
8. Er det vigtigt med leg? - hvorfor/hvorfor ikke?

Observation

Jeg har fået mulighed for at observere undervisningen på en workshopdag, der netop har fokus på handlekompentence og kobling mellem teori og praksis. Formålet er at få indblik i hvordan den kobling, jeg er optaget af gribes an fra underviserne.

Teoretiske perspektiver

- i tilgange der understøtter den legende og skabende pædagog.

"Mødet med kunst og kultur skal give børnene anledning til at gøre erfaringer, der danner dem som mennesker og skal inspirere børn og pædagoger til at lege og fremme legen for legens egen skyld. Det er den leg, hvor målet ikke er at lære noget bestemt, men derimod er at lege for at lege og for at skabe og gøre erfaringer sammen" (www.legkunst.nu, 2020). (Henriksen & Wagner, 2020, s. 266)

For at undersøge mit empiriske datamateriale videnskabeligt, redegør jeg i dette afsnit for opgavens teoretiske begrebsapparat. Fællesnævneren for de begreber jeg har valgt til undersøgelsen, er at de er nøglebegreber i mit virke som udøvende scenekunstner, legkunstner og teaching-artist (Chemi, 2020, s.169) og medvirkende til at åbne legen og det legende som en forlængelse af det pædagogiske arbejde. Begreberne 'det undersøgende, det legende, det skabende samt samspil og mod finder jeg centrale i udviklingen af den legende pædagogiske praksis.

Overordnede nøglebegreber jeg sætter i spil med empirien er:

- Det undersøgende
- Det skabende
- Det legende
- Samspil –
- Legemod
 - Til at gå undersøgende til værks sammen med børn og voksne.

- Til at tillade det uperfekte.
- Til at sætte sig selv i spil og turde bruge sig selv.

Uddybelse af begreberne

'Det undersøgende, det legende, det skabende, legemod og samspil, ud fra barnets og den voksnes perspektiv

Det undersøgende

Det undersøgende som begreb giver indblik i flere vinkler i børnenes leg. Den voksnes undersøgende tilgang, som ifølge Henriksen og Wagner må have en forståelse for at børn og voksne er forskellige steder i livet og er derfor undersøgende på forskellige måder og undersøger forskellige ting: 'Når pædagoger åbent kaster sig ud i legen, kan de ikke forvente, at de kan glæde sig over præcis de samme ting som de børn, de leger med. I stedet kan de prøve at undersøge, hvad der i legen kan give *dem* en fornemmelse af at glemme nuet. Legen skaber relationer mellem børn og pædagog, og samtidig agerer pædagogen voksen-rollemodel for de børn, der deltager i legen eller iagttager den fra sidelinjen. (Henriksen & Wagner, 2020 s. 282). Samtidigt er der forståelsen af hvordan barnet undersøger verden: 'I legen afprøver og undersøger barnet sig selv og verden ved at lege med forskellige måder at forholde sig til legerummet. Det er derfor vigtigt, at pædagogen i udviklingen af børnenes legekompetence og forholdelsesmåder kan understøtte børn, som er udfordret på deres egen selvforståelse, deres fantasi eller tilgang til fællesskaber'. (Henriksen & Wagner, 2020 s. 274). Andersen gør opmærksom på, hvordan det udfordrende i det undersøgende er 'En af grundene til, at vi voksne kan have svært ved at lege med i børns lege, er – udover de voksnes egen tilbageholdenhed - at en stor del af børns leg er *undersøgende* (Andersen, 2019). Som Henriksen og Wagner uddyber 'Hvad sker der for eksempel, hvis man kaster en sten på en rude eller en stor gummibold op på legehusets tag? Voksne ved, at den første idé er uhensigtsmæssig, da ruden kan smadre, og at gummibolden vil returnere i en tilfældig retning, og at stenen på taget vil trille ned igen, men aldrig lande helt samme sted'. (Henriksen & Wagner, 2020 s. 282). Men en undersøgende tilgang som voksen til børns leg, kan åbne op for nye måder at være sammen på. Måder man sammen skaber.

Det skabende

En skabende tilgang til pædagogfaget kan hjælpe pædagoger med at bryde med uhensigtsmæssige rutiner og at falde i fælden ved at gøre 'som man plejer' ligesom forståelsen af hvordan børn skaber og hvordan vi selv, som voksne aktivt kan vælge at gå skabende til værks, og opleve udbytte heraf. 'I legen skaber børnene en forestillingsverden og et alternativ til den aktuelle virkelighed, hvilket udvikler deres fantasi; de forhandler roller og

deltagelsesmuligheder, hvilket udvikler deres sociale kompetencer; de kommunikerer med og uden sprog, og de øver sig på at håndtere konflikter og i at gå ud og ind ad fællesskaber.' (Beckett, 2019, s. 5) Samtidigt udtaler Winther-Lindquist sig her om vigtigheden af voksnes rolle i et skabende læringsmiljø: 'Ifølge Børne- og Undervisningsministeriet er der med lovændringen bl.a. lagt op til, at det pædagogiske personale skal anvende viden og kompetencer til at skabe pædagogiske læringsmiljøer med fokus på leg. Hermed indikeres det, at de voksne i landets daginstitutioner har en rolle at spille i forhold til børns leg. (Winther-Lindquist, 2019, s.26)

Det legende

'Når vi taler om det legende i pædagogik og uddannelse, definerer vi det gennem de særlige kvaliteter ved legen, som vi kan bruge, når de pædagogiske kontekster skal være interessante, relevante og inspirerende for børn og unge. Her kan vi bruge kvaliteter fra rollelegen, som at forestille os at spille en rolle og fortælle en historie, når vi skal lære om et givet emne. (Skovbjerg, 2024). Som Skovbjerg er inde på her, indebærer begrebet det legende elementer som interessante, relevante og inspirerende kvaliteter. Jeg er derfor optaget af, hvordan jeg, i min undersøgelse kan skabe trygge rammer for de pædagogstuderende så vi på en tryk måde kan øve os i tilgange til at lege, eller legende tilgange til at være sammen med børn.

Samspil

Pædagogens rolle i legen

Jeg hører ofte fra pædagogstuderende er de mindste børn, vuggestuebørnene de sværeste at kommunikere med og derved indgå i et legende samspil med, da de endnu ikke mestrer verbal kommunikation. Samtidigt er det den målgruppe der har mest brug for voksenstøtte. Ifølge Winther-Lindquist peger Singer et al. (2014) på, at den fysiske nærhed til børnene spiller en stor rolle for børnenes engagement i legen. Singer observerede, at når pædagogen var fysisk tæt på børnenes leg, var der mere end tre gange større chance for, at børns engagement var højt, end hvis pædagogen ikke var tæt på børnenes leg. Ligeledes havde det positiv effekt på engagementet, hvis kvaliteten af pædagogens samspil med børnene var høj under legen. (Winther-Lindvist, 2019, s.9). Pædagogerne positionerer ifølge Fleer sig dog ofte uden for legen og børnenes fællesskab, og bliver på den måde beskuere af legen. *'Although there is a long tradition of play pedagogy in early childhood education, teachers have mostly taken a passive role in children's play'* (Fleer, 2015. s. 1802). Man kan spørge sig selv om dette stammer fra mangel på engagement eller synet på den fri leg som helst skal være uforstyrret af voksenindblanding som Broström er inde på her: *'Legen er aldrig fri, da den altid er bundet til og præget af den kultur, den udfolder sig i, men den kan være fri i betydningen fri for voksnes observation og indgriben, hvilket i vidt omfang ses som et ideal i den danske børnehavetradition. Et romantiseret syn, som måske står i vejen for, at børnene får det fulde udbytte af deres leg'*. (Broström, 2002 s. 459)

Legemod

'Hver gang du leger, bliver du lidt mere modig end du var før. Leg er ikke nødvendigvis knyttet til særlige situationer eller aktiviteter. Legen kan være en særlig tilgang til livet'. (Skovbjerg, 2019, 18)

At lege er ikke noget der kommer let for mange voksne. At lege uden at der er børn til stede, kan være sårbart og virke blufærdigt for voksne. Winther-Lindquist udtaler i en artikel af Beckett at der er 'nogle voksne, der ikke er så vilde med at lege. De kan måske godt finde ud af det, når de er alene med børnene. Men de bliver forlegne, når deres kolleger eller forældre ser, at de ligger på gulvet og siger gryntelyde. Det kan godt være, at forældrene synes, det er cool, men pædagogerne selv oplever ikke, at der er meget prestige i det." (Beckett, 2019, s.5) Jeg oplever ligeledes, at voksne der ikke føler sig trygge i leg, kan føle sig overvåget og bedømt. Jeg vil derfor i Det skabende legeværksted 3, hvor jeg følger og observerer en studerende i praktik samt igennem interviews, forsøge at afdække betydningen af børn af voksnes deltagelse i legen, eller mangel på samme.

Deweys erfaringslære

Med pragmatismen som videnskabsteoretisk ramme for min masteropgave, er det nærliggende at gå til min undersøgelse med Deweys læringsteorier som grundlag for forståelse af leg og legende tilgange. Dewey beskriver læring som en undersøgende proces, hvor aktiv erfaring og refleksion over handling er helt centralt. Dette perspektiv understøtter opgavens fokus på begreberne det undersøgende, legende og skabende, samspil og mod som både tilgange til leg og som grundlæggende pædagogisk praksis. Dewey erfaringslære ligger i tråd med aktionslæring, hvor udgangspunktet til en undersøgelse opstår ud fra et 'problem'. Dewey ifølge Chemi, Jensen & Hersted "Dewey explains the rise of experiences as originating from a need - "a hunger and demand" (Dewey 2005, p. 61) (Chemi, T., Jensen, J., B., Hersted, L. (2015s. 78). Ud fra det perspektiv, antager jeg at legeværkstederne bør finde sted i forbindelse med de studerendes praktikforløb, hvis de skal have mulighed for at koble teori og praksis. Grunden er, at de studerende i praktikken, drager erfaring på egen krop.

Csikszentmihalyis kreativitet teori og hans begreb flow

For at undersøge hvad der stimulerer og understøtter det legende, det undersøgende og det skabende, inddrager jeg Csikszentmihalyis begreb flow "Flow er en optimal værentilstand hvor vi som mennesker opleverat være positivt engageret i øjeblikket." (Karooff & Jessen, 2014, s. 189).

For at få en leg til at blive legende og sjov, må man være i en tilstand af flow. Ved hjælp af Csikszentmihalyis begreb flow kigger jeg på min empiri igennem spørgsmålet 'Hvornår var de studerende i flow og hvornår var de ikke? Hensigten er at få en dybere indsigt i: 'Hvad skal der

til for at komme i flow i en leg?’ 'Hvordan kan man skabe rammer for at der kan opstå flow i leg for børn og sammen med børn.

Lille k

Jeg undersøger mine begreber igennem Csikszentmihalyis kreativitets teori om lille k, der er definition af hverdags kreativitet: 'Konceptet hverdagskreativitet frigør kreativitetsdiskursen fra enhver myte eller formodning om, at kreativitet – udelukkende – er et spørgsmål om store præstationer og offentlig anerkendelse'

(Chemi, 2020, s. 47). hvor store K står for kreativitet der har haft betydning på verdensplan. Ved at undersøge min empiri igennem lille K, undersøger jeg mulighederne for at tilgængeliggøre fantasilege og gøre det til hverdags værktøj. At kaste sig ud i en fantasileg kan have noget angstprovokerende og udlevende over sig. Det kræver mod, nærvær og lysten til at give sig hen i legen. Det kan føles både udmattende og som om det er noget man skal være god til. Ligesom det kunstneriske kan have noget ophøjet over sig

Sawyer og Austrig

Ovenstående fører mig til at inddrage Sawyer og hans teori om pædagogisk improvisation og sammenligning mellem pædagogik og jazzmusik "Sawyer beskriver, hvordan improvisation ofte opfattes som noget, der er uforberedt og lidt sjusket lavet. Men tænk på eksempelvis en jazzmusiker, en improskuespiller, en danser eller en fodboldspiller. For at kunne improvisere inden for disse områder kræver det kompetence, og ofte ligger der flere års øvelse bag. Man har forberedt sig, og man kan sit håndværk, man har et repertoire (Sawyer 1018), (Hoffman et al. 2022, s.84). Sawyer beskriver yderligere "improvisation som en særlig dialog mellem mennesker, der er grundlæggende i hverdagslivet, i børns leg og i kunsten." (Hooge et al. 2022, s. 130).

Samtidigt inspirerer det mig til se sammenhængen og udfordrer mig til at se, forstå og gøre brug af min kreative tilgange til den skabende proces som scenekunstner, og hvor jeg kan bruge, udfolde og udbrede min kreativitet som underviser. Ydermere vil jeg inddrage Benny D. Austrig grundet hans legende og systematiske tilgange til pædagogiske aktiviteter.

Serendipitet

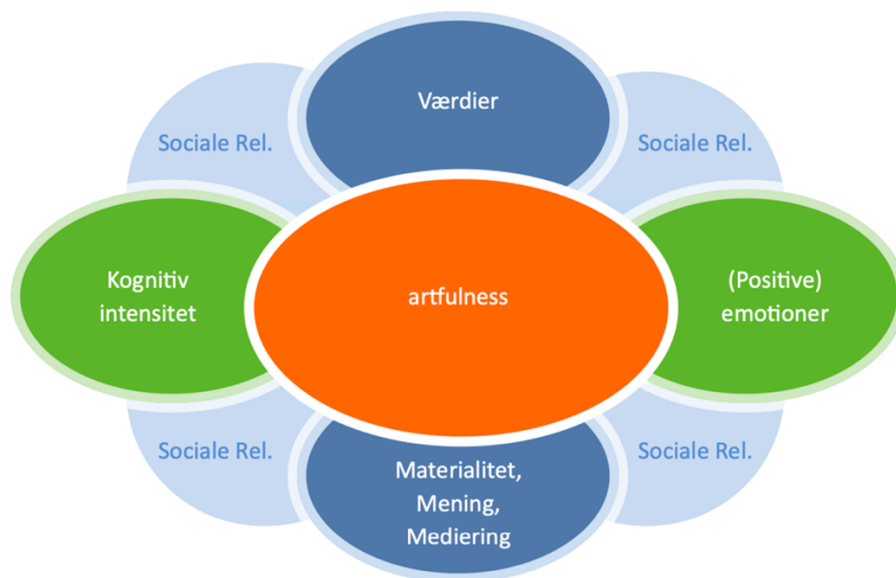
'Serendipitet peger på læringsformer, som hverken er helt planlagte eller helt kaotiske, men helst en hybrid af sammenfald mellem rammer og improvisation'. (Chemi, 2020, s. 205)

En serendipitetisk tilgang hjælper mig til at være åben overfor både de studerende og underviserens input, ideer og refleksioner. Det er en tilgang til overordnet problemløsning i selve undersøgelsen. Det vil hjælpe mig til at læne mig ind i det der opstår i undersøgelsen.

'Serendipitet handler ikke om tilfælde, men om at være committet til og parat til at respondere på dét, der opstår ved et tilfælde. Det handler om at møde det ukendte med åbenhed og fleksibilitet' (Chemi, 2020 s. 205)

Evaluering med Artfulness model

Med inspiration af Chemi, T's artfulness model (Chemi, 2020, s.191) vil jeg evaluere hvert af de tre skabende legeværksteder.

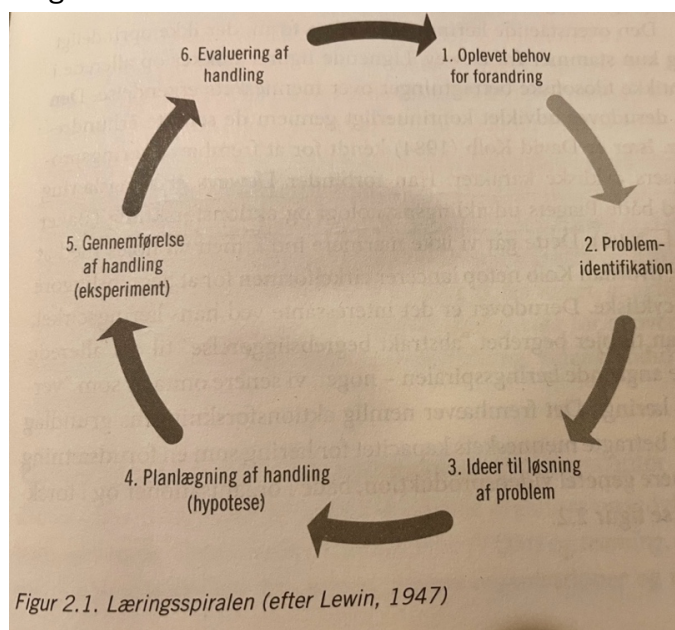
Artfulness modellen

Ifølge Chemi udtaler (Fjorback 2012) at 'Artfulness er et koncept, som ser på de kunstneriske aktiviteter som opmærksomhedsskabende, i en tilgang af fuld tilstedeværelse, som kan sammenlignes med mindfulness'' (Chemi, 2020, s.191)

Læringsspiralen

[Skriv her]

For at undersøge hvordan legende tilgange til æstetiske læreprocesser, kan understøtte pædagogers skaberkraft, mod til at lege og samspil tager jeg udgangspunkt i læringsspiralen der 'forklarer og nærmest definerer hvad aktionsforskning er' (Jensen & Eikerland, 2020. s. 41) Dette inddrager jeg som skelet til min undersøgelse. Længden af cirklerne, varierer igennem undersøgelsen, som fx 'evaluering af handling' kan kræve en længerevarende refleksion, men kan også ske som 'Refleksion i handling' (Shön). Jeg vil bruge læringsspiralen til at blive skarpere på min undersøgelse fra værksted til værksted.

Læringsspiralen (efter Lewin), (Jensen & Eikerland, s. 43)

Analystestrategi

Formålet med min analysestrategi er at systematisere undersøgelsen af mit empiriske materiale med henblik på at afdække virkningen af legende tilgange til praksis og praksisorienterede tilgange til leg. Igennem analysen søger jeg at undersøge relevansen af min undersøgelse. Er det overhovedet relevant for pædagoger, pædagogstuderende og undervisere? Er det implementerbart i praksis? Er der potentiale i mit materiale i at videreudvikle mit undersøgelsesdesign?

Valg af analysetilgang

Jeg analyserer mine data fra henholdsvis interview og observationer og erfaringer fra de tre skabende legeværksteder ud fra den kvalitative analysemetode Grounded Theory "en teori eller elementer til en teori undervejs i analyseprocessen." (Brinkmann & Tanggaard, 2015, s. 241)

Min dataindsamling foregår ved:

- Kvalitativdataindsamling igennem interviews, observationer af de tre Skabende legeværksteder.
- Transskribering af interviews, samt kodning.
- Refleksion og evaluering fra de tre skabende legeværkstederne ved hjælp af Chemi, T's Artfulness model (Chemi, 2020, s. 191).

Analysemetode i detaljer

Min kodning foregår manuelt ved at trække de data ud der lyser tydeligst frem i transskriberingen. Derefter inddeler jeg de valgte data i to kategorier fx hvad har de studerende oplevet udbytte af på uddannelsen inden for undervisning i leg hvad har været en hindring. For at sikre validitet af min kodning vil jeg lade en af medforskerne læse min fortolkninger. Jeg vil ligeledes inddrage citater fra interviewet.

Teoretisk ramme og fortolkning

Jeg vil analysere mine data i forhold til begreberne: 'det skabende, det undersøgende, det legende, legemod og samspil', og kigge på om begreberne har udfoldet sig eller netop ikke, og hvad der har medvirket til at understøtte eller hindre denne proces.

Fordi teorien har en betydning for hvordan jeg kigger på mine data, vil jeg analysere mine valgte teorier ved at se om og hvornår der har været flow og hvornår ikke. Jeg vil inddrage Checzi Mihailys lille k i min analyse, samt se på og reflektere over hvad det at have gået pragmatisk til min undersøgelse har haft af betydning for undersøgelsen. Ydermere vil jeg se om hvad en serendipitetisk tilgang til min undersøgelse har betydet i praksis. I min fortolkning af resultaterne vil jeg forsøge at give en dybere forståelse af hvad mine fund betyder i praksis.

Etiske overvejelser

Alle medvirkende i interviews er anonyme. Jeg har spurgt om samtykke til at citere fra både interview og mails. Jeg har ændret navne fra fx den studerende refleksioner fra praksis.

Begrænsninger og refleksioner

Der er foretaget interviews af blot tre studerende, hvilket ikke giver så bredt et perspektiv og indblik. Ydermere havde jeg blot et skabende legeværksted pr gruppe. Jeg er bevidst om, at skal min undersøgelse være mere nuanceret og valid, skal den løbe over længere tid. Dette vil give mulighed for at danne en relation til de studerende samt opbygge tryghed og kendskab til grupperne. Det samme er gældende for det skabende legeværksted med den ene studerende i praktik. Her italesatte både jeg og den studerende ønsket om at kunne blive i undersøgelsen over tid, da det kræver tid før man rigtigt kan se resultaterne.

Empirisk Analyse

I dette afsnit præsenteres og analyseres mit empiriske materiale ud fra min problemformulering:

'Hvilke praksisorienterede tilgange til leg samt en legende tilgang til praksis understøtter og styrker 'den legende og skabende pædagog'?

Analysen tager udgangspunkt i kvalitative data i form af kodning, samt en Grounded Theory-tilgang, hvor teorierne udvikles ud fra data og analysen.

Det empiriske materiale består af:

- Skabende legeværksted 1 med pædagogstuderende og underviser på Campus Carlsberg
- Skabende legeværksted 2 med pædagogstuderende der lige har afrundet deres første praktikperiode og underviser på pædagoguddannelsen Campus Carlsberg
- Skabende legeværksted 3 hvor jeg følger og observerer en pædagogstuderende der er i praktik i en vuggestue.
- Interview med tre pædagogstuderende.

Det Skabende Legeværksted 1

'Hvorfor har vi ikke bare røv til bænke undervisning i stedet for det her? Jeg ved godt hvordan man leger.'

Citat pædagogstuderende

Første del af Det skabende legeværksted 1 bestod af

Del 1: Opvarmning og undervisning. Se bilag 1 for undervisningsdesign

Del 2: Undersøgelsesdesignet som bestod af legesætningerne:

- Hvis jeg var en hval (eksempelvis) hvad er I så?
- Så sagde vi jo at
- Ja og...
- Skal vi være...

Fælles refleksion undervejs.

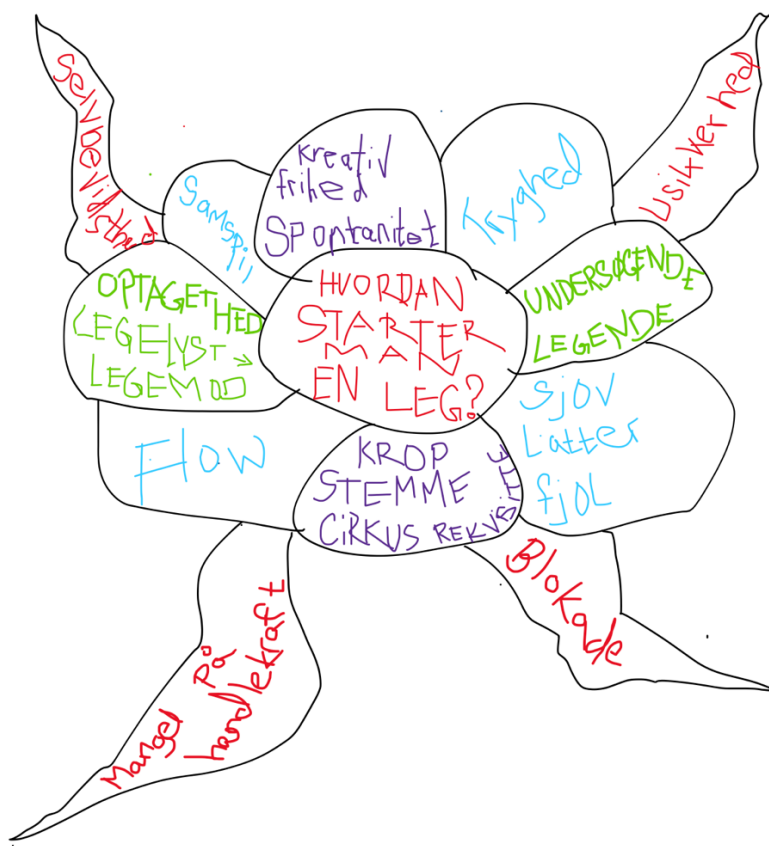
Udarbejdelse af aktiviteter ud fra de lege der opstod.

Variation af Artfulnessmodel af Chemi, T. (Chemi, 2020, s. 191)

Det skabende legeværksted 1

Femten pædagogstuderende og en underviser som medforskere

Afholdt d. 7. nov. 2025 på Pædagoguddannelsen Campus Carlsberg

Analyse af Det skabende legeværksted 1 ud fra en inspiration af Chemi, T's Artfulness model.

Inspireret af Chemi T's Artfulness model (Chemi, 2020, s. 191) har jeg tegnet en blomst hvor kronen i midten er selve undersøgelsen: 'Hvordan starter man en leg'?

Modellen søger at indfange stemninger, emotioner og værdier der tilsammen skaber Artfulness.

- De grønne blade står for henholdsvis. Kognitiv intensitet og positive emotioner.
- De mørklilla står for værdier og materialitet.
- De lyseblå rundt om er sociale relationer.

Jeg har arbejdet med modellen således at de stemninger, positive emotioner og værdier der opstod i løbet af undersøgelsen, er placeret i de farvede felter. De svære emotioner der hindrer at artfulness kan indfinde sig har jeg tilføjet som torne.

De studerende var delt op i tre grupper som udviklede legen på vidt forskellige måder.

Gruppe 1 og 2: I to grupper fløj de rundt på gulvet i vild fantasileg. De var i et tydeligt flow, som opstod i kraft af at de overgav sig og lod sig føre afsted i legen. 'Legen flød bare. Det gik ufatteligt stærkt. Igennem spørgsmålene og at vi ikke måtte sige nej til hinanden, udviklede legen sig hele tiden.' Pædagogstuderende. Der var latter og grin. De fjollede og var legemodige. En studerende udtalte: *'det var udfordrende. Der var flere øjeblikke hvor vi gik helt i stå, men vi nåede også helt nye højder i vores leg, og det var det vi planlagde vores aktivitet ud fra bagefter'*. De undersøgte legens potentiale og skabte deres egen leg og derefter en aktivitet ud af legen.

Refleksion over rammesat leg modsat fri leg

I gruppe 1 var der en af de studerende der under opvarmningen, udtrykte at hun, i 'Robotlegen' (se bilag 1) blokerede og gik i sort over hvad hun at skulle finde på. Robotlegen har en tydeligere ramme, hvilket i min optik gør legen tryk. Men i lyset af den studerendes kommentar er jeg blevet bevidst om, at det at øvelsen har en slag facit kan gøre at det føles som om man kan gøre den rigtigt eller forkert. Samme studerende gav udtryk for at 'Hvis jeg var...' øvelsen, virkede helt vildt godt for hende. Den satte hende fri og satte hendes fantasi i gang. Flere studerende påpegede det at man ikke måtte sige nej, var frisættende.

Gruppe 3 havde krise. De kunne ikke komme i gang, og synes det var svært. Den ene studerende ville gerne i gang og lege, imens to af de studerende var gået i baglås. Deres kroppe stod stille og de prøvede at regne den ud og tænke og tale sig igennem legen. Dette skabte et tydeligt vakuum for gruppen. I løbet af undersøgelsen spurgte af en studerende fra gruppe 3: 'Hvorfor har vi ikke bare røv til bæk undervisning i stedet for det her? Jeg ved godt hvordan man leger. Hvad er teorien bag det her?'. Jeg prøvede at guide gruppen, men det endte med at en af de studerende tog styring og planlagde en aktivitet for gruppen. Ifølge Henriksen og Wagner beskriver improvisationsspecialisten Keith Johnstone at "hvis et menneske skal blive god til at improvisere, kræver det, at han eller hun øver sig i at sige "Ja, og..." til de forslag eller tilbud til leg, vedkommende møder i sin hverdag, og bygger videre på både egne og andres idéer i stedet for at sige "Nej" (Johnstone, 1979.)" (Hendriksen og Wagner, 2020, s. 274). Er der bare er en der siger nej, går legen i stå.

En passende forstyrrelse

Jeg blev så paf at jeg lige på stedet ikke vidste hvad jeg skulle sige, og svarede *'at det var et relevant og vigtigt spørgsmål, og at jeg ville vende tilbage til det efter øvelsen'*. Den spændende udfordring resulterede i at hjælpe mig til at tydeliggøre teorien bag min undersøgelse. Det var en øjenåbnende erkendelse for mig, da netop det at blive tvunget til at tænke teoretisk i et øjeblik fuld af bevægelse og aktivitet gav så meget mening.

Denne tilgang kan bruges til at

- 1) starte en leg med børn.
- 2) Udvikle en aktivitet over en leg, som opstår gennem samspil med børn, i modsætning til en vokseninitieret aktivitet. Den voksnes opgave er at strukturere og formulere legen efterfølgende, men den er opstået ud af en fælles inspiration. Dernæst kan legen bruges i mindre skala, som fx udfordrende overgange og rutinesituationer. Den erkendelse har jeg udelukkende haft i kraft af at afprøve legen i samspil i samspil med de studerende.

Refleksion over udviklingen fra 1.ste værksted til 2.det værksted

Det første legeværksted var i særdeleshed frugtbart for min faglige udvikling og videre udvikling af min undersøgelse, da jeg i praksis stod overfor udfordringer jeg ikke havde taget højde for forinden. Oveni fik stillet spørgsmål der skærpede min forståelse af planlægning til det næste legeværksted.

Skabende legeværksted 2

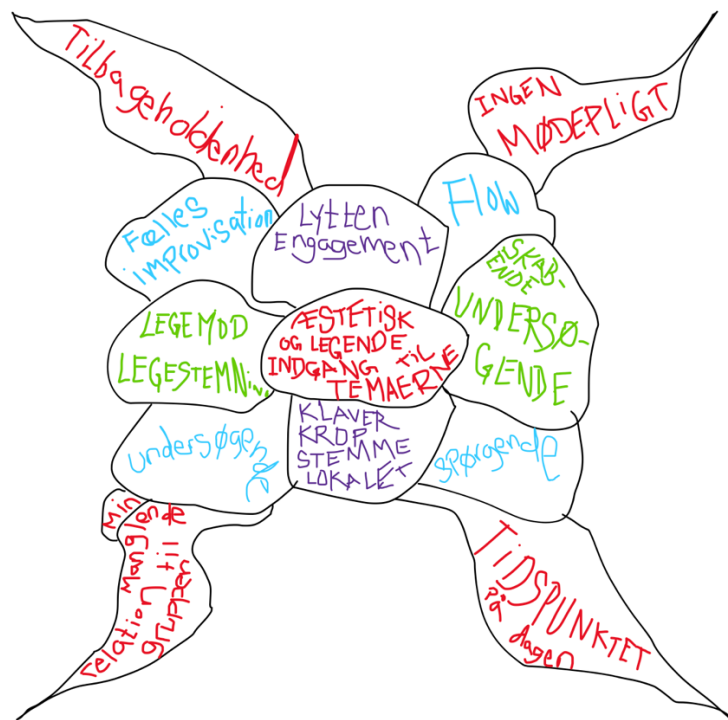
23 studerende på holdet og 7 grupper

Afholdt d. 15. dec. 2025

Dette værksted byggede på mine erfaringer og refleksioner fra det første værksted. Jævnfør læringsspiralen. Jeg fik tillige mulighed for at afholde mit andet skabende legeværksted med en gruppe studerende der netop var kommet tilbage fra praktik. De skulle udarbejde temaer over udfordringer fra praktikken. Jeg kunne derfor inddrage de temaerne i værkstedet.

Temaer de arbejder med, er praksisfortællinger fra praktikken.

- Legeledelse
- Inklusion og eksklusion i børnefællesskaber
- Samlingen deltagelse
- Sprog
- Børns selvstændighed
- Rutinepædagogik
- Udfordring i forhold til fællesskab
- Konflikter

Analyse af Det skabende legeværksted 2 ud fra en inspiration af Chemi, T's Artfulness model.

Inspireret af Chemi T's Artfulness model (Chemi, 2020, s. 191), har jeg udformet en blomst hvor kronen i midten er selve undersøgelsen: 'Æstetisk og legende indgang til temaerne' hvilket var den kobling underviseren udformede til de studerende imellem undersøgelsen og de temaer de arbejder med efter deres praktikperioder.

- De grønne blade står for henholdsvis Kognitiv intensitet og positive emotioner.
- De mørklilla står for værdier og materialitet.
- De lyseblå rundt om er sociale relationer.

Der var flere grupper med færre studerende i dette værksted end i legeværksted 1.

Under den fælles refleksion udtrykker en studerende at 'det at man skulle sige ja, gjorde at man skulle være deltagende. Det skabte et legeflow.' En anden bemærkede: 'Man bruger sproget nuanceret. Også nonverbalt. Det var en inkluderende leg med lige deltagelses muligheder.'

Vi reflekterede yderligere over hvordan den form for leg og legende tilgange kunne bruges i deres temaer og på hvilken måde man kunne bruge formen til forskellige målgrupper. En studerende udtalte: 'Det gav et indblik i børnenes fantasi som går stærkt. Jeg følte mig langsom.' Vores sidste øvelse 'Pludselig kom der en lyd', endte ud i en fælles improvisation omkring et klaver der tilfældigvis stod i lokalet. Halvdelen af de studerende var gået i pausen, så vi var blot en lille gruppe tilbage. Men alle var med. Nogle var aktive på tangenterne. Andre

klappede og trommede på klaveret. Det blev til en rytmisk undersøgende leg af og med klaveret. I løbet af legen, blev nogle af de tilbageholdende studerende modigere og aktive i fællesskabet.

Hindringer

- Tidspunktet på dagen. Vi stoppede en time før, da de studerende var trætte efter en lang dag. Dette resulterede i at jeg ikke nåede det jeg havde planlagt. Jeg skulle derfor have disponeret min tid anderledes. Men jeg er meget glad for det jeg nåede.
- Min relation til de studerende. Havde vi haft et forløb over flere gange havde vi nået at bygge en relation op, hvilket er tryghedsskabende.
- Tilbageholdenhed i kraft af mangel på forståelse for relevansen. Nogle af de studerende gav udtryk for at de ikke kunne se hvordan de kunne bruge det i deres gruppe, hvilket gjorde dem tilbageholdende. Vi reflekterede over deres undren i fællesskab og kom frem til flere måder de ville kunne bruge tilgangene på. Fx i rutinesituationer og overgange, sange og remser kunne støtte barnet.
- Ingen mødepligt. Underviseren fortalte at til de æstetiske timer var der ingen mødepligt. Det betød at en stor del af de studerende ikke dukkede og halvdelen gik i pausen. Dette betyder at mange studerende går glip af undervisning, fordi de bliver væk, hvis det er udfordrende.

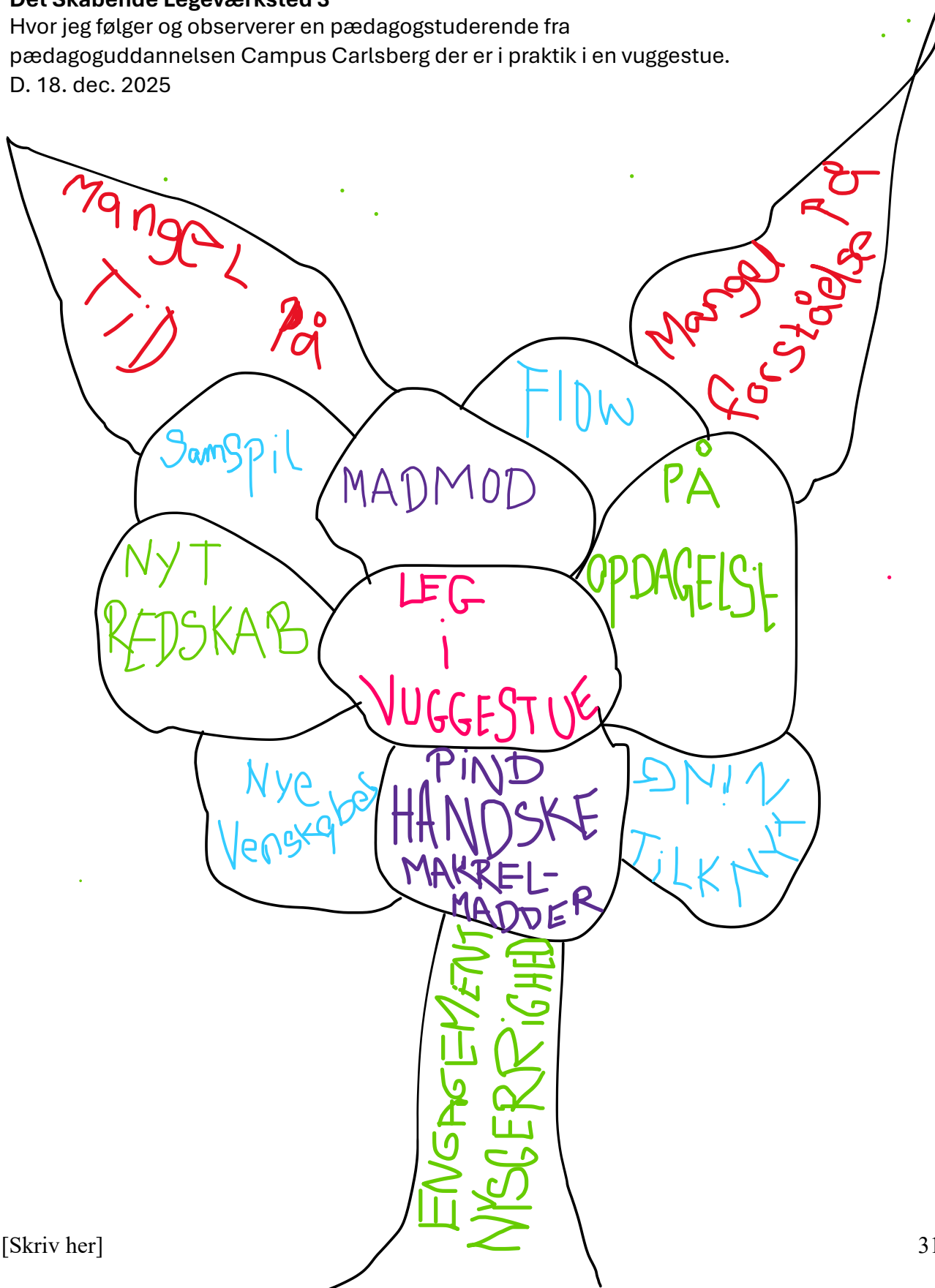
Refleksion over udviklingen fra det 2. det værksted til det 3.dje værksted

Det andet legeværksted var fagligt meget udviklende idet der opstod brugbare refleksioner med underviseren. Både før det skabende legeværksted, under undervisningen og efter det skabende legeværksted. Samtidigt kom der i den fælles refleksion ideer til hvordan øvelserne kan tilpasses til vuggestuebørn. Disse refleksioner gør jeg brug af i mit 3.dje værksted.

Det Skabende Legeværksted 3

Hvor jeg følger og observerer en pædagogstuderende fra pædagoguddannelsen Campus Carlsberg der er i praktik i en vuggestue.

D. 18. dec. 2025

Analyse af Det skabende legeværksted 3 ud fra en inspiration af Chemi, T's Artfulness model.

Inspireret af Chemi T's Artfulness model (Chemi, 2020, s. 191), har jeg taget en blomst hvor kronen i midten er selve undersøgelsen: Denne har jeg kaldt 'Leg i vuggestue'.

I denne af modellen er tornene mangel på tid og mangel på forståelse.

I denne version af modellen har jeg tegnet en stilk på blomsten som symbol for forankring, hvilket har potentiale til at ske, igennem den studerendes engagement, nysgerrighed og undersøgende tilgang.

Resten af bladene emmer af legelyst, madmod, flow, på opdagelse.

Observation fra skabende legeværksted 3

Jeg var i daginstitutionen 2 ½ time hvor jeg fulgte vuggestuens flow. I en stund hvor alle var på legepladsen, skulle den studerende til møde, så jeg gik med ud på legepladsen. Selv om jeg prøvede at gøre mig usynlig, var børnene nysgerrige på hvem den nye var for en og kom hen til mig. En pige fra den studerendes stue, var meget optaget af et hul i min handske. Jeg legede lidt med pigen ud fra 'hov, hvad var det'? Hullet udviklede sig til en mund på en lille fingermand. Sammen gik pigen og jeg lidt på opdagelse. Vi fandt en pind og undersøgte hvad den kunne. Den kunne knække. Den kunne tromme. Jeg fulgte pigen i hendes videre undersøgelse indtil den studerende kom tilbage. Så observerede og fulgte jeg hende igen.

'Kom og se'

Den pædagogstuderende beskriver hendes observationer efter det skabende legeværksted 3, hvor jeg havde været med hende på praktikstedet: 'Jeg oplever barnet du lavede handskeleg med og fulgte efter, søge de voksne mere og sige "Kom" eller "Se" Jeg tænker at hun prøver af, om voksne også synes det hun ser som værende interessant og som en ny vinkel til at have relationer i. Om eftermiddagen siger hun til Ole- "Kom Ole, se!" og de går begge om bag sofaen og kigger på dyr i en kurv.'

Den studerende refleksioner efterfølgende:

Jeg havde kun 3 dage at se Sofie i, men jeg synes hun blev meget tydeligere på stuen. Børnene har haft en tendens til at sige "mig ik li Sofie" eller "Ik lege med Sofie". Jeg synes hun har haft rigtig svært ved at kontakte både børn og voksne, uden at få negativ opmærksomhed. Jeg har før forsøgt at introducere at hun kan sige "Hej" eller give det andet barn noget legetøj som hun gerne vil, men denne her "kom og se", der fører til et eller andet man kan lave sammen, er mere interessant for de andre. Nu må vi se om hun fortsætter det efter juleferien, men jeg tænker helt klart, at hvis hun oplever det igen, så har hun fået et nyt værktøj hvor hun kan kontakte både børn og voksne på en positiv måde, men også længerevarende.'

Frokostmåltid og makrelmadder og “hov, hvad er det?”.

Pædagogstuderende: 'Jeg sidder alene med 4 børn til frokostmåltidet. Jeg har tidligere snakket lidt om, at vores børn kan have lidt svært ved at blive siddende til måltidet, fordi det har ladet sig til, at vi ikke har kunnet tilbyde dem “nok”. Vi spiser rugbrød, hvortil der er lidt spegepølse som børnene kender, og noget makrel, æg og humus. Børnene siger “Kan ikke li makrel!” Jeg lader lidt som om jeg ikke kender makrel så godt - taget med inspiration fra din sætning om “hov, hvad er det”. Jeg siger “Øj, jeg tror altså jeg lige skal smage en makrelmad”. “Hvad mon det er?” jeg putter det op på tallerkenen og skærer mig en bid. “Mhh, det dufter godt. Det skal jeg altså smage” siger jeg og dufter til det. “Mig os!” siger en af pigerne og en af drengene rækker ud efter min mad. Jeg skærer nogle små hapsere af, så de også kan dufte til det. “Dufter det godt?” spørger jeg og børnene ender med at både spise små hapsere, men også flere madder med makrel, der nu er blevet favorit.'

Studerende: 'Jeg tænker også på det du snakkede om, med hvordan man kan lege med børn der er meget små. Hvordan en pind kan være nok så interessant med alle dens funktioner, som de kan undersøge. Men legen kan hurtigt blive uinteressant, hvis den voksne allerede har besluttet sig for hvad pinden kan og ikke kan.'

Pædagogstuderende refleksioner over relevansen og mulighed for implementering af tilgangene

'Jeg synes det er en kæmpe hjælp at få det her nye værktøj. Det hjælper mig til at skabe relationer med børnene, fordi vi kan se hinanden i forskellige roller, når vi leger sammen. Dagen og rutinerne glider lidt nemmere - vi holder lige i mente at det kun er tre dage ekstra:) Fordi der er meget færre konfliktsituationer, mig og børnene imellem giver det mig også mulighed for at skabe mere positiv kontakt og opmærksomhed til flere af børnene og flere af børnene på en gang.

Dog synes jeg også det kan være lidt svært at implementere. Du oplever selv sammen med mig, at nogle kan miste tålmodigheden eller synes at børnene skal kunne indordne sig efter en besked og gøre som der bliver sagt. Jeg oplever flere gange i løbet af dagene at blive afbrudt hvor mine kollegaer går ind og råber/ taler med meget høj og hård tone at børnene skal gøre som jeg siger. Jeg tænker, at de måske tager min legende tilgang som en mangel på autoritet eller erfaring - da jeg trods alt stadig er ret ny i huset og at der generelt ikke bliver lavet meget leg i rutinesituationerne - eller bare i det hele taget.'

De fire sætninger og Lille k

Det magiske 'hvis'... og 'så sagde vi at...'

Ifølge Bera er 'det 'magiske hvis...', betegnelsen for et af de grundlæggende redskaber i Stanislavskijs skuespilteknik. Igennem skuespillerens arbejde med rollen kan fantasien og kreativiteten åbnes med spørgsmålet, hvordan vil min karakter reagere, 'hvis...' den befandt sig i den og den situation. (Bera, 2025). Ved at kigge på det igennem lille k perspektivet, bruger vi det som et hverdagsværktøj. Et værktøj det ligger sig tæt op af sætningen jeg har med, inspireret af legende børn: 'så sagde vi jo at...'.

Begge er sætninger er initiativrige og åbner op for legen.

'Ja og...'

Ja 'et kan åbne op for oplevelser, hvor de, der oftest vælger at sige ja til nye idéer og forslag uden på forhånd at kende udfaldet, umiddelbart bliver mere kreative og kan opleve større glæde ved samarbejde og problemløsning. (Hendriksen, 2020). "og'et" er det, der gør, at der er samskabelse og ligeværd i legen, så den udvikles og kan fortsætte i den retning, som de, der leger sammen, mærker, kunne være den bedste. (Hendriksen & Wagner, 2020, s.)

Serendipitet

Hvordan jeg i undersøgelsen brugte serendipitet til at understøtte 'det legende, undersøgende, skabende, samspil og legemod'. Serendipitet som tilgang har i støttet mig i rollen som forsker i at være legende, undersøgende, skabende og legemodig i samspil med medforskerne. Et konkret eksempel var fra det skabende legeværksted 1, hvor jeg et øjeblik ikke anede hvilken vej jeg skulle. Undersøgelsen tog en uforudset retning i kraft af at tilgangene generede meget mere fart end jeg havde forudset. Legen gik stærkt og blev hurtigt vild. Eftersom det var første gang jeg afprøvede det i den skala, var jeg ikke forberedt på det udkom. Men forankret i en serendipitetisk tilgang og med mit undersøgelsesdesign i ryggen stolede jeg på min intuition og fornemmede hvilken vej vi skulle. Dette tillader mig, i en vis grad slipper kontrollen og at være nærværende og åben overfor øjeblikket. Jeg slipper ikke overblikket, men jeg slipper at ville kontrollere udkommet og mine følelser. Jeg slipper styring af hvad der skal ske. Det hjalp mig til at rumme at være i det der er. Det er en opdagelse jeg er på.

Kodning af interview af tre pædagogstuderende på pædagoguddannelsen Campus Carlsberg d. 15. dec. 2025

Om leg i uddannelsen

Virker godt

- At blive præsenteret for en masse forskellige lege.
- At alle får lavet et hæfte fyldt med lege som man kan tage med sig.
- At de studerende indgår i hinandens lege i undervisningen. Der er respekt og opbakning for hinanden. Man tør mere, fordi alle på lige fod.

- Når teori og bevæggrunde for legen bliver præsenteret før der leges skaber det tryghed.

Hindringer

- Rækkefølgen i hvordan praksis og teori bliver introduceret. De studerende ønskede at få teori først, så de forstod de bagvedliggende teoretiske begrundelser for legen. Hvis de studerende startede med at lege, var der overhængende risici for at flere studerende følte sig fjollede. ”Altså det er lige som om man kan beskytte sig lidt med teori. Så er man ikke sådan en voksen der synes det er megasjovt at lege, men synes det er megasejt at lege, fordi jeg ved noget om teorien bag. Så kan det være nemmere at tilgå.” Pædagogstuderende.
- At de medstuderende ikke har læst teorien bag legene.
- At klasserne er for store, skaber utryghed, da de studerende ikke kender hinanden godt nok og derfor hurtigt kommer til at føle sig kigget på.
- At man kan gemme sig bag teorien som undskyldning for ikke at lege.
- Hvis underviseren siger hvad de studerende skal lege, kan det virke blokerende.

Om leg i praktikken

- Erfaringen er, at det ofte er de unge pædagogmedarbejdere der leger med børnene. De ’ældre’, faste personale sidder ofte og observere, snakker privat og agerer brandslukkere. ’Pædagogerne i min praktik er mere observerende end legende. Og snakker om at de skal til pause, og hvad skal de til eftermiddag imens’. Pædagogstuderende
- Oplever at være ene pædagog der opsøger og leger med børnene og bliver derfor hurtigt den børnene kalder på og ville sidde på. Savner at være flere om den rolle.

Hvor lege? Er det vigtigt?

- Fordi det gør hverdagen sjovere for både børn og voksne.
- Det er udviklende for både børn og voksne.

Ønsker i forhold til leg

- At få flere redskaber til at gribe, stimulere og indgå i børnenes leg.
- Få flere redskaber til vuggestuebørn.

Drømme om at komme ud i pædagogfaget

- At komme i arbejde et sted hvor man er i et sundt fællesskab med de andre pædagoger kan udfolde sin faglighed og ønsker at bliver dygtigere sammen.
- At komme hen et sted der rent faktisk kan rumme at der er børn.

Grounded Theory

For at de pædagogstuderende skal kunne udvikle legemod, lader det til at tryghed i undervisningen er afgørende faktor. Pædagogstuderende pegende på faktorer der kan skabe utryghed:

- for mange studerende sammen undervisning i leg. Dette gør det upersonligt og derved svært at give slip.
- at de studerende ikke kender hinanden særligt godt, hvilket giver følelsen af at man bliver kigget på og bedømt.
- rækkefølgen leg i forhold til teori. De studerende nævnte at det skabte tryghed for dem at få teorien inden de gik i gang med at lege en leg. Dette skaber forståelse for begrundelse for legen, og reducerer risikoen for at føle sig fjollet.

Diskussion

'Jeg tør godt lege sammen med børnene, men det føles blufærdigt og grænseoverskridende at lege når der er andre voksne'. Pædagogstuderende 2025

Resultaterne af min undersøgelse viser at de legende tilgange jeg har undersøgt, har været frugtbare i forhold til at skabe legemod og samspil igennem legende, undersøgende og skabende tilgange, både hos de pædagogstuderende og i praksis. Den studerende i praktikken observerede hvordan et vuggestuebarn fik konkrete redskaber igennem en undersøgende og nysgerrig tilgang, som hun lod til at tage med sig.

Dette stemmer overens med tidligere forskning på området som Singer et al. (2014) peger på, 'at den fysiske nærhed til børnene spiller en stor rolle for børnenes engagement i legen (Winther-Lindvist, 2019, s.9).

Men for nogle studerende skabte disse tilgange utryghed at give sig i kast. Jeg oplevede ligeledes, at kollegaer i det tredje legeværksted, i praktiken, lod til at tolke de legende tilgange som manglende autoritet og erfaring.

Som jeg har været inde på, kan utryghed og mangel på forståelse være en hindring for at voksne engagerer og involverer sig i børns leg. Derfor er det vigtigt at de pædagogstuderende får tid, rum og mulighed for at øve sig i at lege på studiet. Man kan ikke teoretisere sig til leg. Men teorien er vigtigt for at skabe forståelse for hvorfor legen er vigtigt. Man skal have leg ind kroppen og igennem kroppen. Men hvordan får man leg i kroppen? Spørgsmålet er hvordan skaber man undervisning i rammer hvor de studerende tør lege, og tilegner sig erfaringer som de kan bringe med ud i praksis. Hvordan skaber man et trygt rum hvor de studerende tør give sig hen tør udfordre sig selv?

Konklusion

Ifølge Broström er 'Legen er aldrig fri, da den altid er bundet til og præget af den kultur, den udfolder sig i, men den kan være fri i betydningen fri for voksnes observation og indgriben, hvilket i vidt omfang ses som et ideal i den danske børnehavetradition. Et romantiseret syn, som måske står i vejen for, at børnene får det fulde udbytte af deres leg'. (Broström, 2002 s. 459) I denne masteropgaves perspektiv skal legen, for at børnene har mulighed for at opnå det optimale udbytte, omgives af aktive voksne som udfordrer og indgår i børnenes lege.

Min undersøgelse har vist at:

- De legende, undersøgende og skabende tilgange kan styrke pædagogers legemod og samspil med både hinanden.
- De legende tilgange kan styrke samspillet børn og pædagoger imellem.
- Legende, undersøgende og skabende tilgange kan give både børn og voksne konkrete værktøjer til at indgå i et legende, undersøgende samspil.
- Tryghed er en vigtig faktor i at kunne give slip og være legende, undersøgende og skabende.
- Underviserens engagement og struktur er afgørende for at skabe trygge rammer for de studerende.
- Meningsfuld inddragelse af de teoretiske begrundelser bag praksis er afgørende for studerendes forståelse og derved motivation for at indgå i lege med medstuderende.
- Rækkefølgen af teori-praksis kan være en gældende faktor i studerendes motivation til at indgå i en leg.
- Studerende efterlyser refleksion i undervisningen over legens betydning og vigtighed.

Min konklusion på min problemformulering 'Hvilke praksisorienterede tilgange til leg, samt en legende tilgang til praksis, understøtter og styrker 'den legende og skabende pædagog' er derfor at legende, skabende, undersøgende tilgange understøtter samspillet og legemod og styrker den legende og skabende pædagog. Væsentligt er dog at øvelserne og undervisningen foregår i trygge rammer med en struktur der indeholder teori og refleksion.

Perspektivering

'Det er megafedt at få lov til at reflektere over legens betydning. Det har vi ikke haft tid til i undervisningen. Det kan godt være svært når man lige har leget og så tage en masse ind og så lege og gå hjem. Nåede det så at bundfælde sig? I forhold til undervisningen kunne det måske også være megafedt at blive inddraget noget mere. Og noget refleksion så vi forstår hvad der ligger bag. Fangeleg kender vi jo alle sammen, men der ligger jo alt muligt bag. Selvregulering, high/low arousal.' Pædagogstuderende

Undersøgelsen peger på interessante perspektiver for praksisorienterede tilgange til og legende tilgange til praksis. Ud over styrkelse af den legende og skabende pædagog, tegner det ud fra undersøgelsen til at legende, undersøgende og skabende tilgange også kan være vigtige faktorer i 'leg som trivselsfremme' for både børn og pædagoger, samt 'tilknytning igennem legende tilgange'.

Det er afgørende for børn i daginstitutioners trivsel, at de får plads, tid og kvalificeret understøttelse til at udfolde sig legende, undersøgende og skabende. Undersøgelsen peger på perspektiver for fremtidig forskning/praksis til at undersøge leg som tilknytning og leg som trivselsfremme for børn og pædagoger.

"Det, vi ser, er, at pædagogisk personale har en afgørende rolle, når det kommer til at beskytte leg, der er i gang, booste leg, der er ved at gå i stå og understøtte, at der er deltagelsesmuligheder for alle børn. Det vil være løgn at sige, at det ikke kræver tid og prioritering af kræfter. For det gør det. Men det er en overvejelse værd, om de kræfter ikke er godt givet ud. Vi ser i hvert fald, at pædagogisk personale kan arbejde fokuseret ikke mindst med børnenes indbyrdes relationer ved at lege med – netop med fokus på børnenes adgang til legefællesskaber og dermed også til børnefællesskaber," siger hun. (Detlefsen, 2023)

"Leg er vigtig som pædagog, fordi vi er jo på mange måder dem der skal gå forrest og danne børnene. Og det står i dagtilbuddet at vi skal kunne lege og jeg synes leg er et fantastisk værktøj. Det er noget jeg rigtig gerne vil blive meget bedre til. Det gør hverdagen sjovere når vi kan lege med børnene. Det er jo også sjovt for os selv. For leg er sjovt. Det giver os nogle nye muligheder at se børnene i."

Litteraturliste

- Andersen, A., A. (2018, 16. august). Jeg vil gøre pædagoger til legens bedste ambassadører. *BUPL Børn & Unge*. Lokaliseret 20.dec 2025 på: <https://bupl.dk/boern-unge/nyheder/legeprofessor-jeg-vil-goere-paedagoger-til-legens-bedste-ambassadoerer>
- Austring, B., D. (2022) Kulturelt medborgerskab for begyndere. - Om dagtilbudsbørns tidlige møder med drama, fortælling, musik og billedkunst. (1. udgave, 1. oplag) Sjællands Teater FAIR PLAYS Forlag.
- Beckett, T. (2019, 6. november). LEG FOR BØRN. *Danmarks Evalueringsinstitut*. EVA TEMA Nr. 17 <https://eva.dk/Media/638343998990354156/7811%20EVA%20TEMA%20Leg%20Low.pdf>
- Bera, M. (2025, 25. februar). The Actor's Secret Spell: Why the 'Magic If' Changes Everything. Lokaliseret d. 4.januar 2026. <https://www.backstage.com/magazine/article/magic-if-acting-technique-explained-78254/>
- Bille, M. (2017). Når inklusion spænder ben for børns fællesskaber. Der er ikke brug for flere metoder og koncepter til inklusion. *BUPL Forskning*. Nr. 2 <https://bupl.dk/boern-unge/find-artikler-i-boern-unge-arkivet/forskning-naar-inklusion-spaender-ben-boerns>
- Brinkmann, S. (2006). John Dewey: En introduktion. (1.oplag) Forfatteren og Hans Reitzels forlag.
- Brinkmann, S., & Tanggaard, L. (2015). Kvalitative metoder: en grundbog (2. udgave. 2. oplag). Hans Reitzels Forlag.
- Broström, S. (2002). BØRNS LÆRERIGE LEG. *Psyke & Logos*, 23, 451-469.
- Bruun, A (2024, 31. maj). Leg er en superkraft. Lokaliseret 2. januar 2026 på: <https://www.experimentarium.dk/mennesket/leg-er-en-superkraft/>
- Chemi, T., Jensen, J., B., Hersted, L. (2015) *Behind the Scenes of Artistic Creativity: Processes of Learning Creating and Organising*. (E-Book) Peter Lang Edition
- Chemi, T. (2020). *Kreative læreprocesser og æstetiske perspektiver: (Ud)dannelse for det hele menneske*. (1. e-bogsudgave). Aalborg Universitetsforlag.
- Chemi, T. & Du, X. (2018). Arts-Based methods and organizational learning. (eBook) Higher Education Around the World. Palgrave Studies in Business, Arts and Humanities
- Clarke, A., Bautista, D. (2017). University of New Brunswick Canadian Journal of Action Research. Volume 18, Issue 1, s. 52-70
- Detlefsen, L. (2023, 13. december). Nej, betydningen af leg kan ikke overvurderes. *EVA – Danmarks Evalueringsinstitut*, Dagtilbud for børn. <https://eva.dk/dagtilbud-for-boern/boerneperspektiver/boerneperspektiver-paa-hverdagen/nej-betydningen-af-leg-kan-ikke-overvurderes>
- Dewey, J. (1978). Erfaring og opdragelse. Christian Ejlers forlag.
- Fleer, M. (2015). Pedagogical positioning in play – teachers being inside and outside of children's imaginary play. *Early Child Development and Care*, 185 (11–12), 1801–1814. <https://doi.org/10.1080/03004430.2015.1028393>
- Frimann, S., Jensen, B, J., & Sunesen, M, S, K. (2020). Aktionsforskning i et læringsperspektiv. (1.udgave, 1.oplag) Hans Reitzels Forlag. København.
- Gjesing, U.V. (2020, 13. november). Der skal mindre akademisering og mere kreativitet på

- pædagoguddannelsen. *Altinget Børn*. Lokaliseret 4. januar 2026 på:
<https://www.altinget.dk/boern/artikel/centerchef-der-skal-mindre-akademisering-og-mere-kreativitet-paa-paedagoguddannelsen>
- Hammershøj, L. G., Trangbæk, L., Henriksen, M., (2022, 13 januar). Gør musikken obligatorisk på pædagoguddannelsen. *Altinget børn*. Lokaliseret 4. januar 2026 på:
<https://www.altinget.dk/boern/artikel/musikskoler-og-lektorer-musik-boer-igen-have-en-mere-fremtraedende-rolle-paa-landets-paedagoguddannelser>
- Henriksen, M. & Wagner, M. (2020). Dannelse i leg -og om pædagogens rolle i barnets dannelse og leg. Den styrkede pædagogiske læreplan: grundbog til dagtilbudspædagogik. S. 265 – 287. Dafolo. Frederikshavn
- Henriksen, M., & Hammershøj, L. G. (2024). Den gode pædagog: om pædagogens professionsdannelse. (1. udgave.). Samfundslitteratur.
- Hoffman, M., Nielsen, J., B., Sørensen, M. C., Rasmussen, A., R. & Henriksen, M. (2022). Pædagogens rolle i legen. I L. G. Hammershøj (Red.), *Legkunst: Leg, dannelse, kunst og kultur i dagtilbud* (s. 71-89). Samfundslitteratur.
- Hooge, J., Vanghøj, D., M. C., Rasmussen, A., R. & Henriksen, M. (2022). Improvisation og leg med æstetisk formsprog. Hammershøj, L. G. (Red.), *Legkunst: Leg, dannelse, kunst og kultur i dagtilbud* (s. 127-143). Samfundslitteratur.
- Karoff, H., S. & Jessen, C. (2014). Tekster om leg. (1. udgave. 1. oplag). Akademisk forlag. København
- Skovbjerg, H. M. (2019, 18. oktober). Legestemninger og sprog for leg – Playful Learning podcast Hentet 2. januar 2026 fra <https://playful-learning.dk/viden/legestemninger-og-sprog-for-leg-playful-learning/>
- Skovbjerg, H. M. (2024). 12 perspektiver på legende tilgange på pædagog- og læreruddannelsen. Playful Learning. <https://playful-learning.dk/wp-content/uploads/2025/03/Skovbjerg-et-al.-2025-12-perspektiver-paa-legende-tilgange-paa-paedagog-og-laereruddannelsen.pdf>
- Singer, E., M. Nederend, L. Penninx, M. Tajik og J. Boom (2014). The teacher's role in supporting young children's level of play engagement. *Early Child Development and Care*, Volume 184, Issue 8
- Seeley, C. (2011, 16. marts). Uncharted territory: Imagining a stronger relationship between the arts and action research, *Sage Journals*, Volume 9, Issue 1, s. 83 – 99
- Vinther, T., L. (2025, 28. juli). Kritisk udvikling: Behovet for flere pædagoger er akut. *BUPL, Børn & Unge > Nyheder* <https://bupl.dk/boern-unge/nyheder/kritisk-udvikling-behovet-flere-paedagoger-er-akut>
- Winther-Lindqvist, D & Svinth, L. (2022, 15. august). Leg i daginstitutioner. Podcast *EMU, FORSKNING OG VIDEN*. Lokaliseret d. 4. januar 2026 på:
<https://dpu.au.dk/viden/paedagogiskindblik/leg-i-daginstitutioner>
- Winther-Lindqvist, D. & Svinth, L. (2019). Leg i daginstitutioner. Pædagogisk Indblik. DPU, Aarhus Universitet, Nationalt Center for Skoleforskning Nr. 03. Aarhus Universitetsforlag. Lokaliseret d. 20. november 2025 på: www.dpu.au.dk/paedagogiskindblik